

О.В. Борисова, асист.

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглянуто основні критерії та показники ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства. Запропоновано на основі комплексного та системного підходів визначення інтегрального показника ефективності інноваційної політики.

Рассмотрены основные критерии и показатели эффективности инновационной политики предприятий ресторанного хозяйства. Предложено на основе комплексного и системного подходов определение интегрального показателя эффективности инновационной политики.

The main criteria and factors to efficiency the innovative policy of restaurant enterprise are considered. It is offered on basis complex and system approaches determination the integral index of efficiency the innovative policy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Функціонування підприємства в умовах конкуренції вимагає постійного контролю за економічною ефективністю його діяльності. Ефективність інноваційної політики, яка стала однією з головних напрямів стратегічного розвитку підприємства, також потребує відповідного аналізу та визначення ефекту від втілення інновацій у діяльність підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження літературних джерел з питань оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства показало, що найчастіше спеціалісти оцінюють прибутковість інвестицій в інновації або собівартість продукції з використанням нової техніки та приведені витрати [1-3]. Можна побачити, що в більшому ступені для оцінки ефективності інноваційної діяльності використовуються тільки окремі аспекти результативності інноваційної діяльності. Проте мало наукових праць, які оцінюють *ефективність інноваційної діяльності* з точки зору системного й комплексного підходів, зокрема не має методики оцінки ефективності саме інноваційної політики для підприємств галузі.

Проблеми оцінювання ефективності інноваційної політики є досить складними. Тому знання особливостей оцінки інноваційної діяльності є важливим за такими аспектами:

– по-перше, важливо правильно визначити ту інноваційну політику у якій підприємцеві найбільш вигідно здійснювати господарську діяльність. У цьому аспекті має місце правильно та вчасно визначити необхідність інноваційних змін у рамках окремої інноваційної

стратегії та здійснювати формування ефективної інноваційної політики у разі, коли існуючі традиційні процеси вже не задовольняють потреби підприємця та не відповідають ринковим умовам;

– по-друге, визначення рівня ефективності інноваційної політики дає можливість визначити науково-технічний рівень підприємства та обґрунтувати бізнес-плани інноваційних проектів з метою отримання необхідних фінансових ресурсів та прийняття рішень щодо реалізації інноваційної політики;

– по-третє, інноваційна діяльність для підприємства це ризик, тому для керівництва завжди актуальним є питання стосовно визначення його рівня та впливу на кінцеві показники ефективності, що має оцінка ефективності інноваційної політики.

Мета та завдання статті. Таким чином, відповідно до цих аспектів, з'явилась задача обрати оптимальні показники для оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Автором статі були розглянуті основні критерії ефективності інноваційної політики для підприємств ресторанного господарства та запропонована система показників за основними напрямками інноваційної політики на основі комплексного і системного підходів (рисунок).

Проблема оцінювання ефективності інноваційної діяльності одержала відображення в працях як вітчизняних [4; 5], так і зарубіжних вчених [6; 7]. Але головним в цих підходах є визначення сутності ефективності для різних об'єктів дослідження.

З урахуванням оцінювання *ефективності* на основі системного й комплексного підходів автор вважає необхідним і обґрунтованим використання низки показників, які об'єднані в єдину систему за різними ознаками, що характеризують кожний напрям інноваційної діяльності. Застосування комплексної системи показників перевірено часом і доведено своєю ефективністю в фінансово-господарському аналізі діяльності підприємства, в управлінському аналізі економічних процесів, в оцінці ефективності інновацій.

Система показників оцінки *ефективності інноваційної політики* повинна характеризувати власне інноваційну політику підприємства, сприяти підвищенню розуміння її впливу на господарську діяльність підприємства. Для підприємств ресторанного господарства система показників ефективності інноваційної політики повинна враховувати ключові складові самого поняття «інноваційна політика», специфіку діяльності підприємств ресторанного господарства та ступінь досягнення системи цілей, що характеризують інноваційну політику підприємств ресторанного господарства через систему показників.

Рисунок – Рекомендована комплексна система оцінювання ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства

Отже, система показників ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства повинна враховувати наступні принципи, описані нижче.

По-перше, така система повинна враховувати тільки інноваційні заходи та напрями інноваційної політики підприємства.

По-друге, кожен з показників інноваційної політики підприємства повинен відображати, ефективність віддачі інновації, ресурсну ефективність інновації, вплив інновації на отримання прибутку підприємством.

По-третє, в розрахунках комплексних показників ефективності інноваційної діяльності важливо обрати найбільш вагомі показники господарської, фінансової та інвестиційної діяльності, що забезпечує

об'єктивну картину визначення ефективності інноваційної політики і відповідних заходів.

Проведені дослідження та вироблені основні принципи побудови системи оцінки ефективності інноваційної політики підприємств ресторанного господарства, дозволяють автору пропонувати оцінку такої ефективності за наступними основними напрямками:

- ефективність нових технічних рішень;
- ефективність нових організаційно-технологічних рішень;
- ефективність товарної інноваційної політики.

Вибір цих напрямів враховує основні заходи інноваційної політики підприємства, а саме: оновлення основних засобів на основі інновацій, впровадження нових технологій, виготовлення нової продукції та надання нових послуг і розширення їх асортименту, втілення нових рішень різного характеру у господарську діяльність підприємства.

Ефективність, на нашу думку, є співвідношенням ефекту від отриманих цільових результатів стосовно до вкладених цільових витрат різного характеру. А ефективність інноваційної політики підприємства – це ефект від досягнення певних (визначених підприємством) результатів інноваційної діяльності підприємства. Отже, ефективна інноваційна політика -- це рівень позитивного результату від комплексу заходів, направлених на запровадження інновацій у господарську діяльність підприємства, визначений і прийнятний підприємством.

Вибір запропонованих показників враховує ресурсну, фінансову та господарську ефективність. Так, показник коефіцієнту зміни віддачі від нових організаційно-технологічних рішень показує отримання підприємством доходу від одиниці вкладеної у нові технології і рішення організаційно-технологічного характеру, і якщо ці зміни позитивні можна попередньо стверджувати про ефективність інноваційних заходів з позиції ефективного використання ресурсів підприємства. Те саме стосується показника, що характеризує господарську ефективність за цим напрямом, а саме коефіцієнта зміни рентабельності від введення організаційно-технологічних рішень. За своєю економічною суттю у цьому показнику враховується зміна вартості нематеріальних активів організації та віддача від цього нововведення. Рентабельність, як вважає Є.В. Мних : «...є синтетичним вираженням ефективності різних сфер діяльності, тому її аналіз є узагальнюючим за найбільш укрупненими моделями факторних систем» [8, с. 213], тому у системі показників за кожним напрямом було використано різні показники рентабельності.

Для більш об'єктивної оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств ресторанного господарства, а також з метою нивелювати особливості кожного показника, пропонується провести експе-

ртну оцінку факторного впливу (ваги) кожного показника у межах кожного окремого напрямку (сума впливу в межах напрямку дорівнює 1). Експертна оцінка проводиться тільки у межах напрямку, тому що практика ведення господарської діяльності доводить, що можливі не тільки комбіновані варіанти інноваційної політики, але й розвиток окремих її напрямів. Визначення ваги впливу кожного показника доручають групі експертів, що спеціально формується з працівників підприємства, спеціалістів даної галузі, працівників державних органів влади, які безпосередньо відповідають за дану галузь, науковців. Обов'язковими вимогами до членів таких груп є компетентність, професійний інтерес, діловитість та об'єктивність.

Для того щоб показати вплив інноваційної діяльності у динаміці, в системі показників за кожним напрямом інноваційної політики автором було зроблено акцент на використанні коефіцієнтів зміни окремих показників у порівнянні з базовим або традиційним варіантом. Ці коефіцієнти допоможуть врахувати зміни, які можуть відбутись в результаті інноваційних заходів на підприємстві.

Визначення рівня інтегрального показника повинно забезпечувати умовам визначення оптимального середнього рівня, а саме на основі середньої геометричної, яка часто використовується у статистиці для визначення середніх рівнів змін (темпів росту, темпів приросту тощо).

Розрахунки показників за всіма напрямками інноваційної діяльності дають змогу вивести інтегральний показник ефективності інноваційної діяльності підприємства ресторанного господарства. Визначення інтегрального показника інноваційної політики підприємства (ЕІП) враховує всі вищенаведені групи комплексних показників і розраховується наступним чином:

1. Комплексний показник ефективності інноваційної політики за окремим напрямом:

$$EK_v = \sum W_{i_j} \times \psi, \quad (1)$$

де EK_v – комплексний показник ефективності інноваційної політики за окремим напрямом v ; W_{i_j} – значення i -го показника в j -ом підприємстві; ψ – питома вага показника за експертною оцінкою (сума оцінок за напрямками дорівнює 1).

2. Інтегральний показник ефективності інноваційної політики:

$$EIP = \sqrt[n]{EK_{v1} * EK_{v2} \dots EK_n}, \quad (2)$$

де E_k – комплексний показник ефективності інноваційної політики підприємства за окремим напрямом; n – кількість комплексних показників.

Слід зазначити, що база показників може бути розширена в залежності від цілей інноваційної політики підприємства.

Висновки. Отже, на підставі вище викладеного можна зробити висновки:

1. Інноваційна політика підприємства ресторанного господарства є одним з економічних важелів його розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Даний висновок обґрунтовує необхідність застосування багатокритеріального підходу до оцінки ефективності інноваційної діяльності ресторанного господарства.

2. Запропонована вище система показників ефективності інноваційної політики підприємства ресторанного господарства дає можливість провести повноцінну оцінку впливу інноваційних чинників на рівень розвитку ресторанного господарства на відповідному ринку.

3. Отримала подальший розвиток методика оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств ресторанного господарства та визначення інтегрального показника для ефективності інноваційної політики підприємств.

Список літератури

1. Poterfield, D. Investment Decision and Capital Costs [Text] / D. Poterfield. – New York, 1996. – 298 p.

2. Голуб, А. Факторы роста российской экономики и перспективы технического обновления [Текст] / А. Голуб // Вопросы экономики. – 2004. – № 5. – С. 44 – 58.

3. Особливості розвитку підприємств на інвестиційно-інноваційних закладах в умовах реформування відносин власності [Текст] : монографія / [М. П. Денисенко та ін.]. – К. : ППК ДСЗУ, 2006. – 360 с.

4. П'ятницька, Г. Т. Управління підприємством в епоху глобалізму [Текст] : монографія / Г. Т. П'ятницька – К. Логос, 2006. – 568 с.

5. Баев, Л. А. Системный подход к определению инновации [Текст] / Л. А. Баев, В. С. Шугуров // Современные технологии в социально-экономических системах. – Челябинск, 1995 – С. 74–77.

6. Romer, B. Advanced Macroeconomics [Text] / B. Romer, McGrow. Hill. – 1996. – P. 129 – 137.

7. Jones, Ch. Introduction to Economic Growth [Text] / Ch. Jones. – 2nd edition. – New York – London : Stanford Universiti, 2002. – 165 p.

8. Мних, Е. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Е. В. Мних. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Борисова, 2009.